



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Dispvatio D. Mar||tini Lvther The||ologi, Pro
De||claratione || Virtvtis In||dvlgen-||tiarvm**

Luther, Martin

[Basel], 1517

VD16 L 4457

urn:nbn:de:hbz:466:1-32296



Solutiones doctorum Wittenbergensium
contra tractatum Nulli Wittenbergensium &
Academ. Lipsiae & alia quorundam
Contra malignum in Eodem Audientium
Ad Jo. Eckium Epistolam Martini super expungendis Erroribus
Appellatio Martini Lutheri
Appellatio Praesulen

Liber primus opusculorum Martini Lutheri

Th. 6116

ERZBISCHÖFL.
AKADEMISCHE
BIBLIOTHEK
LEOSTR. 21
PADERBORN

Vgl. Harmsens *op. loc. Kataiog* 328.

1

DISPVATIO D. MAR
TINI LVTHER THE
OLOGII, PRO DE
CLARATIONE
VIRTVTIS IN
DVLGEN
TIARVM.

27 II
26 II

a

a

AMORE ET STUDIO ELUCIDANDAE
ueritatis hęc subscripta disputabunt Vvittenbergę, Pręsidęte
R. P. Martino Luther, Artiu & S. Theologia Magistro, eius/
demq; ibidem lectore Ordinatio. Quare petit ut qui non pos/
sunt uerbis presentes nobiscum disceptare, agant id literis ab/
sentes. In nomine domini nostri Iesu Christi. Amen.



- i Ominus & Magister noster Iesus Christus, di
cendo pęnitentię agite & c. omnem uitam fi
delium, pęnitentię esse uoluit.
ii Quod uerbū pęnitentię de pęnitentię sacra
mentali (.i. confessionis & satisfactionis quę
sacerdotum ministerio celebratur) non po
test intelligi.
iii Non tamen solā intēdit interiorē; immo interior nulla est, nisi
foris operetur uarias carnis mortificationes.
iiii Manet itaq; pęna donec manet odium sui (.i. pęnitentię uera
intus) scilicet usq; ad iatritium regni cęlorum.
v Papa non uult nec potest, ulla pęnas remittere; pręter eas,
quas arbitrio uel suo uel cęnonum impōsuit.
vi Papa nō potest remittere ulla culpā, nisi declarādo & appro
bando remissam a deo. Aut certe remittēdo casus referuatos
sibi, quibus contęptis culpa prorsus remaneret.
vii Nulli prorsus remittit ~~de~~us culpam, quia simul eum subijciat
humiliatum in omnibus sacerdoti suo vicario.
viii Canones pęnitentiales solū uiuentibus sunt impōsiti; nihilq;
mortalis, secundū eosdem debet imponi.
ix Inde bene nobis facit spiritus sanctus in Papa: excipiēdo in su
is decretis semper articulum mortis & necessitatis.
x Indocte & male faciūt sacerdotes ij, qui mortalis pęnitentię
canonicas in purgatorium referuant.
xi Zizania illa de mutanda pęna Canonica in pęnā purgato
rię, uidentur certe dormientibus Episcopis seminata.
xii Olīm pęnę canonicę nō post, sed ante absolutiōem impo
nebantur, tanq; tētaimenta uerę contritiōis.

DISPUTATIO DE VIRTUTE INDVLGEN.

- xij Morituri, per mortem omnia solunt, & legibus canonū mortui tam sunt, habentes iure earū relaxationem.
- xiiij Imperfecta sanitas seu charitas morituri, necessario secum fert magnū timōrem, tātoq; maiorē, quāto minor fuerit ipsa.
- xv Hic timor & horror, satis est, se solo (ut alia taceam) facere poenam purgatorij, cum sit proximus desperationis horrori.
- xvj Videntur, infernys, purgatorium, cælum differre: sicut desperatio, prope desperatio, securitas differunt.
- xvij Necessarium uidetur animabus in purgatorio sicut minui horrorem, ita augeri charitatem.
- xviii Nec probatū uidetur ullis, aut rationibus, aut scripturis, q̄ sint extra statum meriti seu augendæ charitatis.
- xix Nec hoc probatū esse uidetur, q̄ sint de sua beatitudine certæ & securæ, saltem oēs, licet nos certissimi simus.
- xx Igit̄ Papa per remissionē plenariā omnium poenarū, non simpliciter omnium intelligit, sed a seip̄o t̄m̄modo impositarū.
- xxj Errant itaq; indulgentiarū prædicatores ij, qui dicunt per Papæ indulgentias, hominē ab omni poena solui & saluari.
- xxij Quin nullam remittit animabus in purgatorio, quā in hac uita debuisse, secundum Canones soluere.
- xxiij Si remissio ulli omnium omnino poenarū p̄t̄ alicui dari: certū est eam nō nisi perfectissimis, i. paucissimis dari.
- xxiiii Falli ob id necesse est, maiorem partē populi: per indifferentē illam & magnificam poenæ solutæ promissionem.
- xxv Qualē potestatem habet Papa ī purgatorij ḡn̄aliter talē habet quilibet Episcopus & curat̄ in sua diocesi, & parochia sp̄aliter.
- i Optimē facit Papa, q̄ nō potestate clauis (quā nullam habet) sed per modum suffragij, dat animabus remissionem.
- ii Hominē prædicant, qui statim, ut factus nūmus in cistam tinnierit, etolare dicunt animam.
- iii Certū est nūmo in cistam tinniente, augeri quæstum & auariciam posse; suffragij autē ecclesiæ est in arbitrio dei solius.
- iiii Quis scit si omnes animæ in purgatorio uelint redimi, sicut de sancto Seuerino & paschali factum narratur.
- v Nullus securus est de ueritate suæ contritionis: multo minus

MARTINI L. DIPVTATIO

de consecutione plenariae remissionis.

- vj Quā rarus est uere pœnitens, tam rarus est uere indulgētijs redimens, i. rarissimus.
- vij Darnabuntur in æternum cū suis magistris, qui per literas ueniarū securos sese credunt de sua salute.
- vij Cauendi sunt nimis, qui dicūt uenias illas Papæ, donum esse illud dei inæstimabile, quo reconciliatur homo deo.
- ix Gratia enim illæ ueniales tantū respiciunt. pœnas satisfactionis sacramentalis, ab homine constitutas.
- x Non christiana prædicant, qui docent, q̄ presumpturis animas, uel confessionalia non sit necessaria contritio.
- xj Quilibet christianus uere cōpunctus, habet remissionē plenariam a pœna & culpa, etiā sine literis ueniarū, sibi debitam.
- xij Quilibet uerus christianus siue uiuus siue mortuus, habet participationē omnium bonorum Christi & ecclesiæ, etiam sine literis ueniarum, a deo sibi datam.
- xij Remissio tamē & participatio Papæ, nullo modo est cōtemnēda: quia (ut dixi) est declaratio remissionis diuinæ.
- xij Difficillimū est etiā acutissimis Theologis, simul extollere ueniarū largitatem, & contritionis ueritatem eorū populo.
- xv Contritionis ueritas pœnas quærit & amat. Veniarū autē largitas relaxat & odisse facit, saltem occasione.
- xvj Cautè sunt ueniæ apostolica prædicandæ, ne populus falsè intelligat, eas præferri cæteris bonis operibus charitatis.
- xvij Docendi sunt christiani, q̄ Papæ mens nō est, redemptionem ueniarū ulla ex parte comparandā esse opibus misericordiæ.
- xvij Docendi sunt christiani, q̄ dans pauperi, aut mutians legenti, melius facit, q̄ si uenias redimet.
- xix Quia per opus charitatis crescit charitas, & fit homo melior: sed per uenias nō fit melior, sed tūmodo a pœna liberior.
- xx Docēdi sunt Christiani, q̄ qui uidet egenū & neglecto eo, dat p̄ uenias: nō indulgentias Papæ, sed indignationem dei sibi uendicat.
- xxj Docendi sunt Christiani, q̄ nisi superfluis abundant, necessaria tenent domui suæ retinere, & neq̄ q̄ p̄pter uenias effundere.

DE VIRTUTE INDVLTENTIARVM

- xxij Docendi sunt christiani, q̄ redemptio uenturum est libera, nō
præcepta.
- xxiij Docendi sunt christiani, q̄ Papa sicut magis eget, ita magis
optat, in uenijs dādis p̄ se deuotā orationē, q̄ p̄mptā pecuniā.
- xxiiij Docēdi sunt christiani, q̄ ueniæ Papæ sunt utiles, si nō in eas
cōfidant: sed nocētissimæ, si timorē dei p̄ eas amittant.
- xxv Docendi sunt christiani, q̄ si Papa nosset exactiones uenialū
prædicatorū, mallet Basilicam S. Petri in cineres ire, q̄ edifi-
cari cute, carne & ossibus ouium suarum.
- f Docēdi sunt christiani, q̄ Papa sicut debet ita uellet: etiā ueni-
dita (si opus sit) Basilica S. Petri, de suis pecunijs dare illis, a
quorū plurimis quidā cōcionatores ueniarū pecuniā eliciūt.
- ij Vana est fiducia salutis per literas ueniarum, etiā si Cōmissari-
us, immo Papa ipse sua animā pro illis impigneraret.
- iiij Hostes christi & Papæ sunt ij, qui propter uenias prædicādas
uerbum dei in alijs ecclesijs penitus silere iubent.
- iiij Iniuria fit uerbo dei, dum in eodem sermone, æquale uel lon-
gius tempus impenditur uenijs q̄ uerbis euangelicis.
- v Mens Papæ necessario est, q̄ si ueniæ (quod minimū est) una
cāpana, unis pompis & cærimonijs celebrant: Euangeliū (q̄
maximū est) cētū cāpanis, cētū pōpis, cētū cærimonijs p̄dicet.
- vj Thesauri ecclesiæ, unde Papa dat indulgentias, neq̄ satis no-
minati sunt, neq̄ cogniti apud populum Christi.
- vij Temporales certe nō esse patet, q̄ nō tā facile eos p̄fundunt:
sed t̄modo colligunt multi Concionatorum.
- vii Nec sunt merita Christi & sanctorū: quia hæc semp sine Papa
operant̄ gratiam hominis interioris, & crucem, mortē infer-
numq̄ exterioris.
- ix Thesaurus ecclesiæ S. Laurentius dixit esse, pauperes ecclesiæ,
sed locutus est usu uocabuli suo tempore.
- x Sine temeritate dicimus clauēs ecclesiæ (merito Christi dona-
tas) esse thesaurum istum.
- xj Clarum est enim q̄ ad remissionem poenarum & casuum sola
sufficit potestas Papæ.
- xij Verus thesaurus ecclesiæ est sacrosanctum Euangelium glo-
a ij

MARTINI L. DISPUTATIO

- riae & gratiae Dei.
- xiiij Hic autem est merito odiosissimus, quia ex primis facit nouissimos.
- xiiij Thesaurus autem indulgentiarum merito est gratissimus, quia ex nouissimis facit primos.
- xv Igitur thesauri Evangelici rhetia sunt, quibus olim piscabantur uiros diuitiarum.
- xvi Thesauri indulgentiarum rhetia sunt, quibus nunc piscantur diuitias uiros.
- xvij Indulgentiae, quas concionatores uociferantur maximas gratias, intelliguntur uere tales quoad quæstum promouendum.
- xviii Sunt tamen reuera minima ad gratiam dei & crucis pietatem concipiata.
- xix Tenentur Episcopi & Curati ueniarum applicarum commissarios cum
- xx Sed magis tenentur omnibus (omni reuerentia admittere. oculis intendere, oibus auribus aduertere, ne pro commissione papae sua illi somnia praedicent.
- xxi Contra ueniarum apostolicarum ueritatem, qui loquitur, sit ille anathema & maledictus.
- xxii Qui uero contra libidinem ac licentiam uerborum Concionatoris ueniarum, curat agit, sit ille benedictus.
- xxiii Sicut Papa iuste fulminat eos, qui in fraudem negotij ueniarum quacumque arte machinantur.
- xxiiii Multo magis fulminare intendit eos, qui per ueniarum praetextum in fraudem sanctae charitatis & ueritatis machinantur.
- xxv Opinari uenias papales tantis esse ut soluere possint hominem, etiam si quis per impossibile dei genitricem uiolasset, est insanire.
- i Dicimus contra quod uenias papales, nec minimum uenialium peccatorum tollere possit quoad culpam.
- ii Quod dicitur, nec si S. Petrus modo Papa esset, maiores gratias donare posset, est blasphemia in S. Petrum & Papam.
- iii Dicimus contra, quod etiam iste & quilibet papa maiores habet. Scilicet Evangelium, uirtutes, gratias curationum &c. ut. i. Co. xij.
- iiii Dicere Crucem armis papalibus insigniter erectam, cruci Christi aequiuale, Blasphemia est.
- v Rationem reddent Episcopi, Curati, & Theologi, Qui tales sermones in populum spargunt.
- vi Facit haec licetiosa ueniarum predicatio, ut nec reuerentiam Papae facile sit etiam doctis uiris redimere a calumnijs, aut certe arguis quaestionibus laicorum.

DE VIRTUTE INDVLTENTIARVM

- vij Scilicet cur Papa non euacuat purgatoriū, ppter sanctissimam
 charitatē, & summā animarū necessitatē, ut causam omnīū
 iustissimā, Cū tñ infinitas animas redimūt ppter funestissi-
 mā pecuniā ad structurā Basilicæ quæ est causa leuissimā.
- viiij Itē cur pmanēt exequiæ & anniuersaria defunctorū, & nō red-
 dit aut recipi pmittit bñficia pro illis instituta, cū iam sit inu-
- ix Item Quæ illa noua pietas Dei (ria pro redēptis orare.
 & Papæ, q̄ impio & inimico ppter pecuniā cōcedūt, animā
 piā & amicā dei redimere; Et tñ ppter necessitatē ipsius met
 piæ & dilectæ animæ, nō redimūt eā gratuita charitate.
- x Itē cur canones pñiales, re ipsa & nō usu, iādiu in semet abro-
 gati & mortui; Adhuc tñ pecunijs redimunt p cōcessionē in-
- xj Itē Cur Papæ, cuius opes (dulgētiarū tanq̄ uiuacissimi,
 hodie sūt opulētissimi; Crassis crassiores, nō de suis pecunijs
 magis q̄ pauperū fidelium struit unā tñmō Basilicā S. Petri.
- xij Itē Quid remittit aut p̄cipat P̄apa ijs, q̄ p̄ contritionē p̄fectā,
 ius habēt plenariæ remissionis & participatiōis.
- xiiij Itē Quid adderet ecclesiæ boni maioris, Si Papa sicut semel fa-
 cit, ita centies in die cuiuslibet fidelīū has remissiones & p̄cipa-
- xiiij Ex quo Papa salutē quærit animarū (tiones tribueret.
 per uenias magis q̄ pecunias, Cur suspendit literas & ueni-
 as iam olim cōcessas, cum sint æque efficaces.
- xv Hæc scrupulosissima laicorū argumēta, sola ptate compescere,
 nec reddita rōne diluere, est ecclesiā & Papā hostib⁹ ridēdos
- xv Si ergo uenias se (exponere, & infelices christianos facere,
 cundū spm̄ & mentē papæ prædicarent, facile illa oīa solue-
- xviij Valeant itaq̄ oēs illi p̄phetæ, qui (rent, immo nō essent.
 dicūt pp̄lo Christi, pax pax, & non est pax.
- xviiij Bene agāt oēs illi propheta, q̄ dicunt pp̄lo Christi, Crux crux,
 & nō est crux.
- xix Exhortādi sunt Christiani, ut Caput suum Christum per pœ-
 nas, mortes, infernosq̄ sequi studeant.
- xx Ac sic magis per multas tribulationes intrare cælum, q̄ per se-
 curitatem pacis confidant.

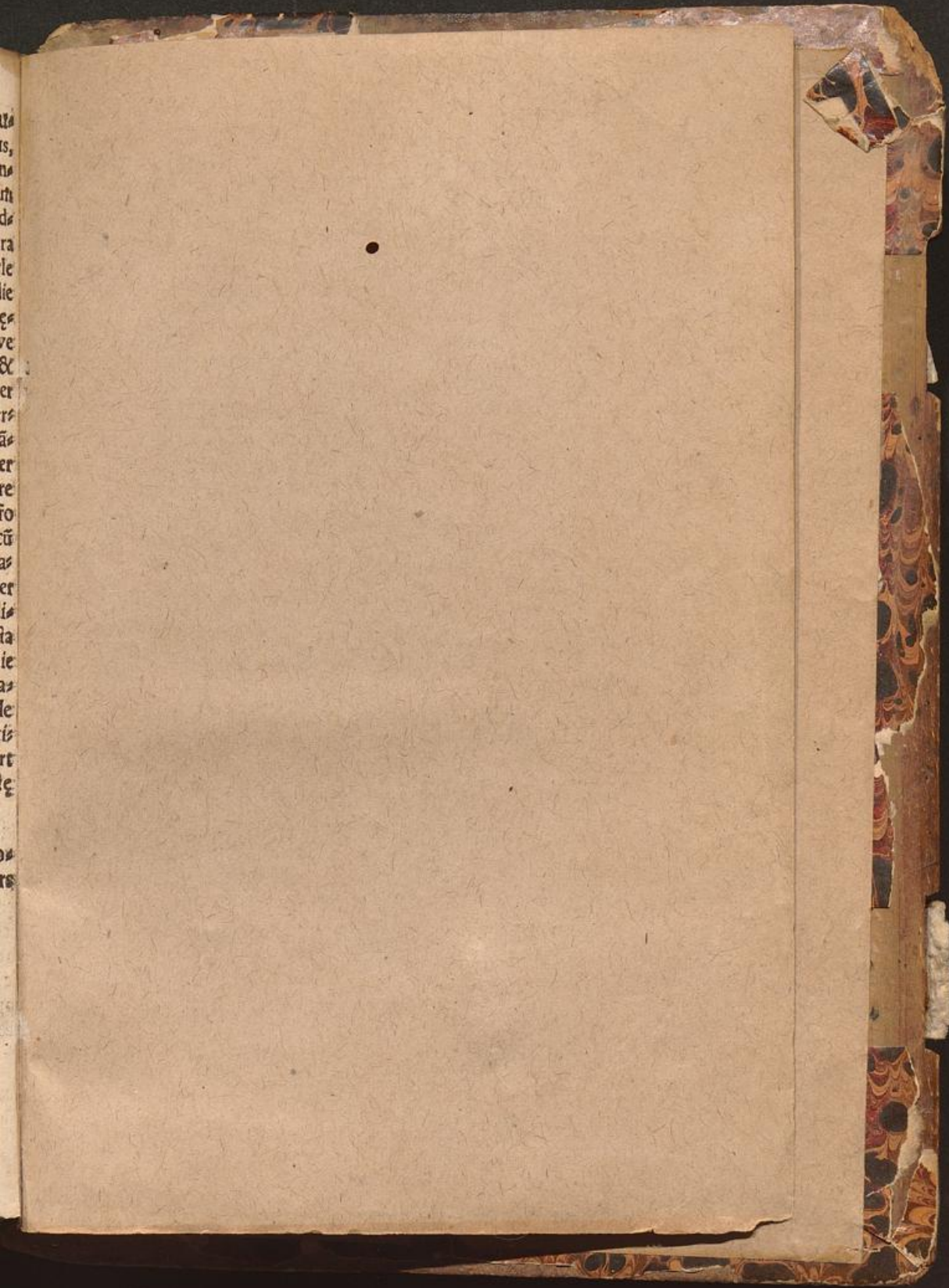
M.D.XVII.

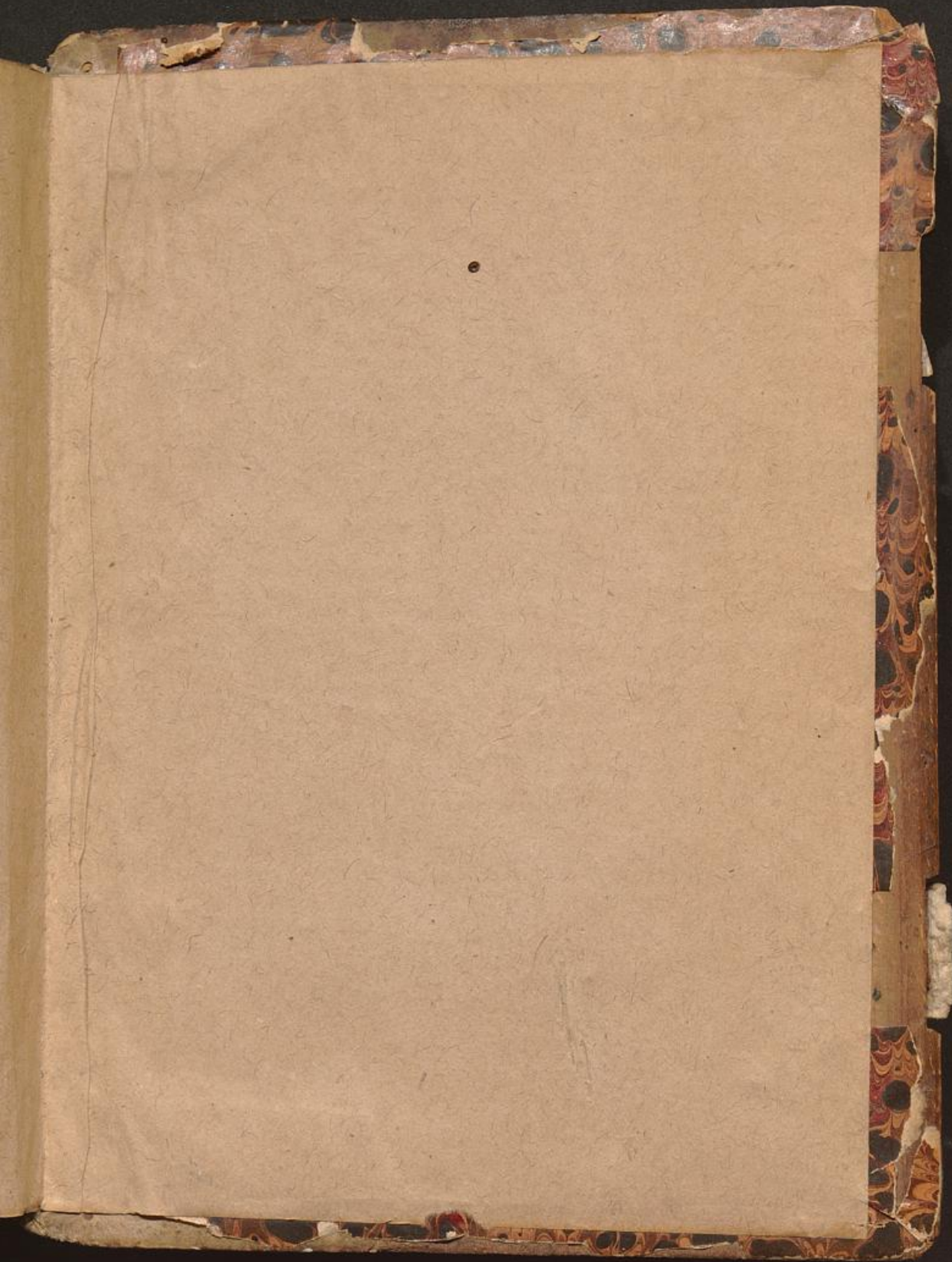
Ap. m. h. tom. Basilicam

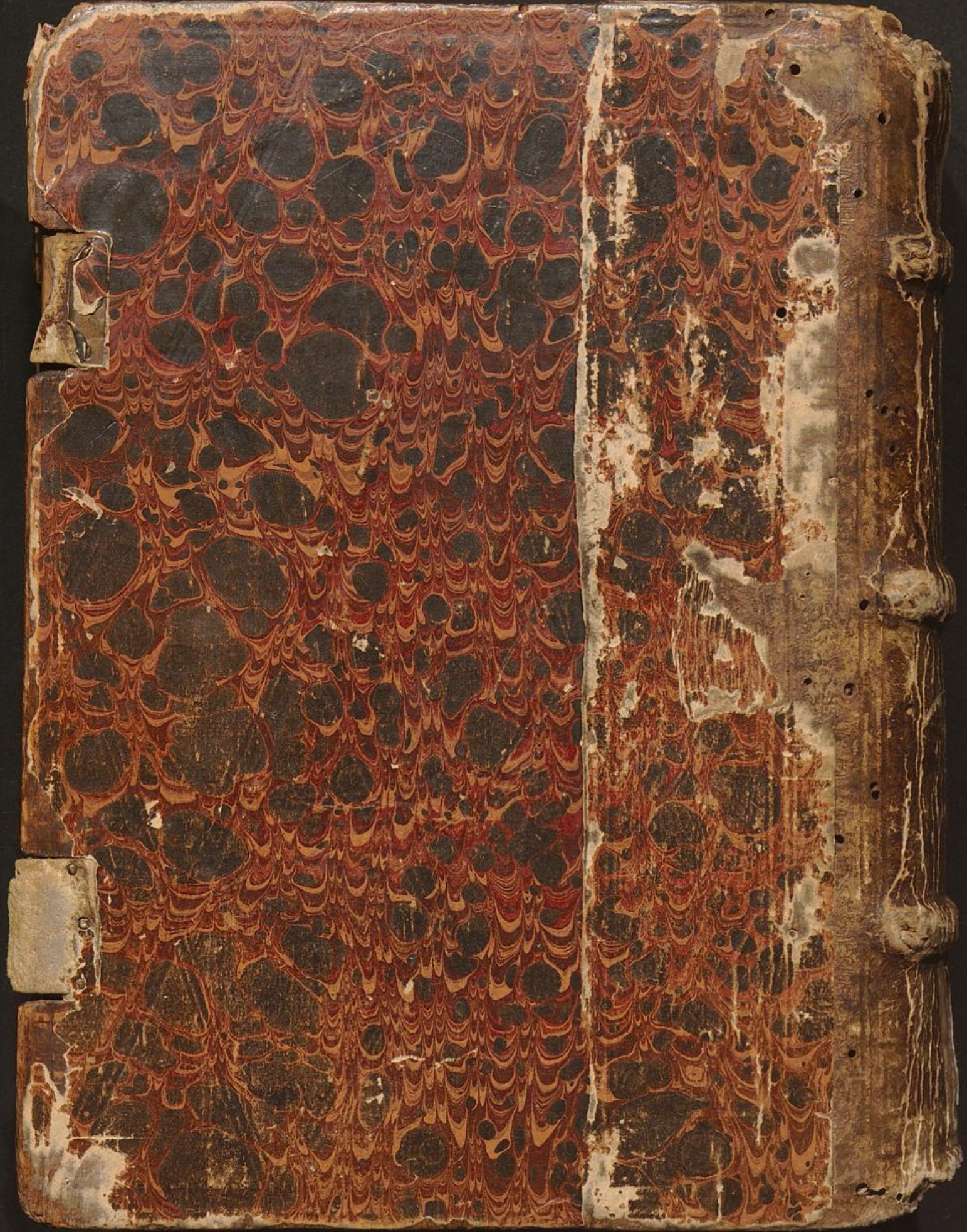
DE VIRTUTIBUS GENTILITATVM

P. Machino Insuper Tholago

vii
 viii
 ix
 x
 xi
 xii
 xiii
 xiiii
 xv
 xvi
 xvii
 xviii
 xix
 xx
 MDCXII









Th
6116